

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Door het bos de bomen zien: naar een geïntegreerde en toepasbare classificatie van veiligheidsbeleving

Franken, M.I.; Brands, J.; Doorn, A.J. van; Kunst, M.J.J.

Citation

Franken, M. I., Brands, J., Doorn, A. J. van, & Kunst, M. J. J. (2024). Door het bos de bomen zien: naar een geïntegreerde en toepasbare classificatie van veiligheidsbeleving. *Tijdschrift Voor Veiligheid*, 23(3), 3-27. doi:10.5553/TvV/.000073

Version: Publisher's Version

License: [Leiden University Non-exclusive license](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/4172814>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

ARTIKELEN

Door het bos de bomen zien: naar een geïntegreerde en toepasbare classificatie van veiligheidsbeleving

Marianne Franken, Jelle Brands, Janne van Doorn & Maarten Kunst

Of het nu het onderwerp is van een alledaagse conversatie, een politiek debat, of een wetenschappelijke discussie, vaak wordt al gauw duidelijk dat veiligheidsbeleving op veel verschillende manieren begrepen en bevraagd kan worden. In het verleden hebben onderzoekers classificaties ontwikkeld om tot een meer eenduidig begrip te komen van het 'containerbegrip' veiligheidsbeleving. Het onderhavige artikel heeft tot doel stapsgewijs te komen tot één geïntegreerde classificatie en bijbehorende handzame classificatietabel, waarin ook nieuwe inzichten uit de fear of crime-literatuur verweven worden, om zo goed mogelijk grip te krijgen op de conceptuele complexiteit van veiligheidsbeleving. Vervolgens wordt uitgelegd waarvoor de classificatie gebruikt kan worden. We laten allereerst zien dat de classificatie onderzoekers kan helpen nieuw onderzoek te ontwerpen, bestaand onderzoek te duiden en op basis van deze duiding een kennisbeeld te verkrijgen. Daarnaast laten we zien dat de classificatie ook door beleidsmakers gebruikt kan worden bij het duiden van een vraagstuk over de veiligheidsbeleving, om daar vervolgens op een goede wijze op te reageren.

1 Inleiding

*'Nederland is veiliger dan ooit, en toch voelt dat niet zo' (Bohlmeijer, 2021).
'Sleutelbos in de hand en telefoon dichtbij: meerderheid jonge vrouwen gaat liever niet alleen in het donker over straat' (Kamphuis, 2021).*

Bovenstaande koppen hebben betrekking op veiligheidsbeleving, maar gaan over verschillende benaderingen van dit complexe begrip. De eerste kop richt zich op een algemeen veilig gevoel van de burger, terwijl de tweede ingaat op specifieke gedragsstrategieën om met een onveilig gevoel om te gaan. Tal van onderzoekers hebben ons er in het verleden op gewezen dat veiligheidsbeleving op verschillende wijzen bevraagd en begrepen kan worden (Pleysier, 2008; De Groof, 2006; Vanderveen, 2006; Pain, 2000; Hart et al., 2022; Hale, 1996). Dé beleving van onveiligheid bestaat dan ook niet (Van Noije & Iedema, 2018). Veiligheidsbeleving zou beter opgevat kunnen worden als een containerbegrip dat uit verschillende aspecten bestaat (Hart et al., 2022; Eysink Smeets, 2018; Pleysier, 2008). Door de jaren heen hebben onderzoekers daarom benadrukt dat het van belang is om in onderzoek en beleid duidelijker aan te geven wat met veiligheidsbeleving wordt bedoeld. Een gebrek aan consistentie in de uitleg van dit begrip kan onderzoek naar veiligheidsbe-

leving bemoeilijken (Pleysier, 2008; Vanderveen, 2006) en het ontwerpen van effectieve aanpakken in de weg staan (Van den Herrewegen, 2011).

Aanvankelijk zien we vooral in de Engelstalige literatuur over *fear of crime* verschillende pogingen om grip te krijgen op de diverse aspecten van veiligheidsbeleving, aan de hand van verschillende – op elkaar voortbordurende – classificaties (Hart et al., 2022; Eysink Smeets, 2021; Vanderveen, 2006; Gabriel & Greve, 2003; Dubow et al., 1979; Ferraro & LaGrange, 1987a; Hale, 1996). Zulke classificaties hebben inmiddels ook hun weg gevonden naar de Nederlandstalige literatuur (Eysink Smeets, 2018; Spithoven, 2017a; Van den Herrewegen, 2011; Pleysier, 2008; De Groof, 2006) en bieden een belangrijk houvast voor wie veiligheidsbeleving wil doorgronden en onderzoeken (De Groof, 2006; Vanderveen, 2006). De classificaties differentiëren tussen aspecten van veiligheidsbeleving (De Groof, 2006) en verhelderen hun onderlinge relaties (Rader et al., 2007; Vanderveen, 2006). Veiligheidsbeleving kan daardoor conceptueel beter doorgrond worden. Bovendien dragen de classificaties bij aan een passende operationalisering van het begrip veiligheidsbeleving (De Groof, 2006). Tegelijkertijd leggen de verschillende classificaties soms net een ander accent, waardoor overzicht juist ook verloren kan gaan. Wat verder opvalt, is dat er bijna nooit uitleg gegeven wordt waarvoor classificaties nu precies gebruikt kunnen worden, en hoe dat vervolgens zou moeten worden gedaan.

Het onderhavige artikel heeft tot doel stapsgewijs te komen tot één geïntegreerde classificatie en bijbehorende classificatietabel, waarin ook nieuwe inzichten uit de *fear of crime*-literatuur verweven worden. Bestaande classificaties en (nieuwe) inzichten uit de literatuur leren ons dat (ten minste) vier aspecten onderscheiden kunnen worden op basis waarvan veiligheidsbeleving geclassificeerd kan worden. Dit zijn het *type* beleving (Hart et al., 2022; Pleysier, 2008; De Groof, 2006; Dubow et al., 1979; Ferraro & LaGrange, 1987a; Hale, 1996), het *object* van de beleving (Eysink Smeets, 2021; Jackson, 2011, 2009; Gabriel & Greve, 2003; Hale, 1996), de *context* waarbinnen veiligheidsbeleving plaatsvindt (Spithoven, 2017a; Solymosi et al., 2015; Pleysier, 2008) en de *temporaliteit* van veiligheidsbeleving (Hart et al., 2022; Gray et al., 2008; Hale, 1996).

Wanneer deze vier aspecten samengenomen worden, wordt zichtbaar hoe bijzonder divers en complex de literatuur over veiligheidsbeleving is. Elke combinatie van classificaties op de vier aspecten leidt tot een unieke benadering van veiligheidsbeleving, die ook op een eigen manier geoperationaliseerd kan worden. Wanneer de vier aspecten geïntegreerd worden, kunnen maar liefst 384 verschillende vormen van veiligheidsbeleving worden onderscheiden. Voor onderzoekers en beleidsmakers is het niet alleen uitdagend om de bomen door dit bos aan verschillende benaderingen van veiligheidsbeleving te zien, maar ook om te bepalen welke benadering wanneer en in welke situatie gebruikt kan worden. Een tweede bijdrage die wij beogen te leveren in dit artikel is dan ook een vertaling van onze geïntegreerde classificatie naar een *hulpmiddel*, door uit te leggen waarvoor en hoe de classificatie door onderzoekers en beleidsmakers gebruikt kan worden.

Om invulling te geven aan voorgaande doelstellingen wordt in dit artikel allereerst een overzicht gegeven van de literatuur over veiligheidsbeleving en de daarop geba-

Door het bos de bomen zien: naar een geïntegreerde en toepasbare classificatie van veiligheidsbeleving

seerde classificaties.¹ Dit overzicht resulteert in een geïntegreerde classificatie die als hulpmiddel in onderzoek en beleid kan worden ingezet (par. 2). Hoe dit kan worden gedaan, illustreren we aan de hand van een concreet voorbeeld (par. 3). We sluiten af met een vooruitblik op de mogelijkheden die het gebruik van onze classificatie biedt (par. 4).

2 Classificaties van aspecten van veiligheidsbeleving

Om het ontstaan van eerder gepubliceerde classificaties beter te kunnen begrijpen, is het noodzakelijk om eerst te kijken naar de oorsprong van onderzoek naar veiligheidsbeleving. Deze oorsprong ligt in de Verenigde Staten. In de jaren zestig groeide de aandacht voor (wetenschappelijke) kennis en informatie over maatschappelijke vraagstukken, evenals voor de mogelijkheden om informatie daarover te verzamelen (Vanderveen, 2006; Lee, 2001; Hale, 1996). Deze trend uitte zich ook in het verzamelen van informatie over de door burgers beleefde veiligheid (Hart et al., 2022; Vanderveen, 2006; Lee, 2001). Overeenstemming over wat het fenomeen veiligheidsbeleving precies inhoudt en hoe het gemeten kan worden, ontbrak echter (Pleysier, 2008; Hale, 1996). Het is dan ook niet verwonderlijk dat in de decennia die volgden onderzoekers het begrip ‘veiligheidsbeleving’ op verschillende wijzen zijn gaan benaderen (Hart et al., 2022).²

In de breedste opvatting omvat ‘veiligheidsbeleving’ een veelheid aan reacties op de dreiging van slachtofferschap en onveiligheid (De Groof, 2006; Rader, 2004; Hale, 1996). Om orde te scheppen in deze veelheid van reacties zijn sinds de jaren tachtig verschillende classificaties ontwikkeld (Vanderveen, 2006; DuBow et al., 1979; Ferraro & LaGrange, 1987a; Hale, 1996). Elk van deze classificaties maakt een onderscheid in veiligheidsbeleving op basis van één of meer van de volgende vragen: (A) wat is het type veiligheidsbeleving; (B) wat is het object van de veiligheidsbeleving; (C) wat is de context waarin de veiligheidsbeleving plaatsvindt; en (D) wat is de temporaliteit van de veiligheidsbeleving? Door antwoord te geven op deze vragen kan de benadering van veiligheidsbeleving geclassificeerd worden.

2.1 A: Wat is het type veiligheidsbeleving?

Van oudsher wordt voor het type veiligheidsbeleving onderscheid gemaakt op twee assen (zie tabel 1) (Eysink Smeets, 2018; De Groof, 2006; Vanderveen, 2006; DuBow et al., 1979; Ferraro & LaGrange, 1987a). De eerste as behelst het referentieniveau van veiligheidsbeleving, waarbij wordt gedifferentieerd tussen het persoonlijke en het algemene referentieniveau (De Groof, 2006; Ferraro & LaGrange,

- 1 De in dit artikel genoemde artikelen en vraagstellingen dienen als voorbeeld van wetenschappelijke benaderingen van veiligheidsbeleving en niet als een uitputtende bespreking van de literatuur.
- 2 De Engelstalige literatuur spreekt veelal van reacties op (DuBow et al., 1979) of percepties van criminaliteit (Ferraro & LaGrange, 1987a). Binnen de Nederlandse context wordt echter gebruik gemaakt van de term ‘veiligheidsbeleving’ (zie o.a. Eysink Smeets, 2018). Hoewel het in de Engelstalige term minder nadrukkelijk aan bod komt dan in de Nederlandstalige, kunnen beide zowel criminaliteit als andere vormen van onveiligheid bevatten.

1987a), ook wel het collectieve niveau genoemd (Eysink Smeets, 2018).³ Bij het persoonlijke referentieniveau is er sprake van een ‘persoonlijke betrokkenheid’, terwijl het collectieve referentieniveau ziet op een ‘maatschappelijk gerichte betrokkenheid’ (De Groof, 2006: 21; zie ook Pleysier, 2008; Ferraro & LaGrange, 1987a). Met andere woorden, bij de eerste wordt onveiligheid ervaren ‘als een bedreiging in de persoonlijke levenssfeer’, bij de tweede ‘als een dreigend maatschappelijk probleem’ (Van Noije & Iedema, 2017: 37). De vraag aan deelnemers in onderzoek of zij zich onveilig voelen als zij zich ‘s avonds op straat begeven, is een voorbeeld van hoe de veiligheidsbeleving in de persoonlijke levenssfeer onderzocht kan worden. Peilen of men vindt dat het de afgelopen jaren op straat minder veilig is geworden, is een voorbeeld van hoe de onveiligheid als dreigend collectief probleem onderzocht kan worden.

Tabel 1 *Classificatietabel van type veiligheidsbeleving**

Component			
Referentieniveau	Cognitief	Affectief	Conatief
Collectief	Risicoperceptie van onveiligheid m.b.t. de omgeving	Bezorgdheid over onveiligheid m.b.t. de omgeving	Gemeenschapsacties m.b.t. onveiligheid in de omgeving
Persoonlijk	Risicoperceptie van onveiligheid m.b.t. de eigen persoon	Angst voor persoonlijke onveiligheid	Beschermende en ontwijkende gedragingen tegen de persoonlijke onveiligheid

* Gebaseerd op De Groof (2006: 21). Beschrijvingen uit de tabel richten zich ter illustratie op onveiligheid (zie par. 2.2).

De tweede as behelst de componenten van veiligheidsbeleving, waarin wordt geclassificeerd of het bij de beleving gaat om een risicoperceptie (cognitieve component), een emotie (affectieve component), een waardeoordeel (normatieve component) of een gedraging (conatieve component) (Pleysier, 2008; Rader et al., 2007; De Groof, 2006; Rader, 2004; Gabriel & Greve, 2003; Ferraro & LaGrange, 1987a). Van origine wordt onderscheid gemaakt tussen hoe veilig men zich voelt (affectieve component) en gedachten over het risico om slachtoffer te worden (cognitieve component). In vroege classificatietabellen (zie o.a. Ferraro & LaGrange, 1987a) bevindt zich hiertussen een normatieve component. Zo kan men bijvoorbeeld nagaan in hoeverre iemand criminaliteit ziet als een (maatschappelijk of individueel) probleem of diens persoonlijke intolerantie voor onveiligheid of criminaliteit uitvragen (Spithoven, 2017a; Hale, 1996). De normatieve component werd echter in latere classificaties niet altijd meegenomen. De gedragsmatige component, waarbij het gaat om vermijdende of beschermende gedragingen om onveiligheid of slachtofferschap te voorkomen, heeft daarentegen in de meeste latere classificaties een

3 Bij classificaties van veiligheidsbeleving wordt de term ‘algemeen’ vaak gebruikt om de meest abstracte classificatie aan te duiden. Wij zullen, om verwarring tussen classificaties van verscheidene aspecten te voorkomen, in dit artikel het ‘collectieve’ referentieniveau aanhouden wanneer wij verwijzen naar dit referentieniveau.

belangrijke positie verworven (zie o.a. De Groof, 2006). De classificatie van de componenten van veiligheidsbeleving beslaat in de kern de emotionele en cognitieve component, soms aangevuld met de gedragsmatige en/of normatieve component (Hale, 1996). In literatuur zien we dat soms het accent ligt op één van bovengenoemde componenten van veiligheidsbeleving (Gray et al., 2008), waar in ander onderzoek weer meerdere componenten bevraagd worden (Rader et al., 2007; De Groof, 2006).

De vraag wat het type veiligheidsbeleving is, kan, gelet op het voorgaande, op acht manieren beantwoord worden, naargelang de combinatie van het referentieniveau en de component, zoals samengevat in tabel 2.

Tabel 2 *Aangevulde classificatietabel van type veiligheidsbeleving**

Component Referentie- niveau	Cognitief	Affectief	Conatief	Normatief
Collectief	A1 Risicoperceptie van onveiligheid m.b.t. de omgeving	A2 Bezorgdheid over onveiligheid m.b.t. de omgeving	A3 Gemeenschapsacties m.b.t. onveiligheid in de omgeving	A4 Houding t.o.v. onveiligheid m.b.t. de omgeving
Persoonlijk	A5 Risicoperceptie van onveiligheid m.b.t. de eigen persoon	A6 Angst voor persoonlijke onveiligheid	A7 Beschermen- de en ontwijken- de gedragingen tegen de persoonlijke onveiligheid	A8 Houding t.o.v. onveiligheid met betrekking tot de persoon

* De typen zijn gelabeld van A1 tot en met A8. Beschrijvingen uit de tabel richten zich ter illustratie op onveiligheid (zie par. 2.2).

2.2 B: Wat is het object van veiligheidsbeleving?

Het tweede aspect van veiligheidsbeleving betreft het object van de beleving. Veiligheidsbeleving kan algemeen benaderd worden door bijvoorbeeld te vragen of men zich onveilig voelt als men 's avonds in de eigen buurt op straat loopt (CBS, 2022). Veel van dergelijke vraagstellingen, die van oudsher gebruikt werden om veiligheidsbeleving te meten, maken niet expliciet wat het object van veiligheidsbeleving is (Eysink Smeets, 2018; Gray et al., 2008; De Groof, 2006): waardoor zou men zich eigenlijk onveilig voelen? Verschillende onderzoekers hebben er dan ook op aangedrongen het object van de dreiging meer expliciet te maken binnen onderzoek.

In later onderzoek richtte men zich op percepties van en reacties op de dreiging van (slachtofferschap van) criminaliteit. Hoewel bij aanvang met name werd gefocust op 'traditionele' criminaliteit, is er groeiende aandacht voor nieuwe vormen van criminaliteit, zoals cybercriminaliteit (Eysink Smeets, 2021, 2018).

Binnen de focus op criminaliteit kan er gevraagd worden naar criminaliteit in het algemeen (Gabriel & Greve, 2003). Is men bijvoorbeeld weleens bang om slachtoffer te worden van criminaliteit? Er kan ook gekeken worden naar verschillende overkoepelende categorieën van criminaliteit, zoals criminaliteit met betrekking tot de persoon of eigendommen. Tot slot kunnen specifieke vormen van criminali-

teit uitgevraagd worden (Gabriel & Greve, 2003), door bijvoorbeeld te vragen naar slachtofferschap van beroving of mishandeling.

Men moet echter waken voor een te eenzijdige focus op criminaliteit, gezien veiligheidsbeleving ook andere vormen van dreiging van onveiligheid omvat, zoals verkeersveiligheid (Van den Herrewegen, 2011), dreigingen die samenhangen met immigratie (Eysink Smeets, 2021, 2018) en andere vormen van sociale onrust (Jackson, 2004). Bij dit laatste lijkt de ervaren algemene dreiging bovendien vooral een uiting (*expressive fear*) van de beleving van sociale onrust en culturele betekenisgeving van criminaliteit te zijn (Farrall et al., 2007; Jackson, 2004). De classificatie moet dan ook inclusief zijn voor een divers en zich ontwikkelend aanbod aan objecten.

Om antwoord te geven op de vraag wat het object van veiligheidsbeleving is, onderscheiden wij vier classificaties van het object van veiligheidsbeleving: een algemene dreiging, de dreiging van criminaliteit in het algemeen, de dreiging van bepaalde algemene categorieën van criminaliteit (bijv. vermogenscriminaliteit) en de dreiging van specifieke vormen van criminaliteit (bijv. woninginbraak). Deze classificaties op basis van het object van veiligheidsbeleving kunnen worden gecombineerd met elk van de in de vorige paragraaf besproken typen veiligheidsbeleving, zoals Eysink Smeets (2021, 2018) dat eerder al deed. Het maken van deze combinatie levert de volgende ‘tussenstand’ van onze geïntegreerde classificatietabel op:

Door het bos de bomen zien: naar een geïntegreerde en toepasbare classificatie van veiligheidsbeleving

Tabel 3 *Classificatietabel van type en object van veiligheidsbeleving**

Referentieniveau	Component Object	Cognitief	Affectief	Conatief	Normatief
Collectief	Vorm criminaliteit	A1 B1 Risicoperceptie m.b.t. vormen criminaliteit in de omgeving	A2 B1 Bezorgdheid over vormen criminaliteit in de omgeving	A3 B1 (Gemeenschaps)acties tegen vormen criminaliteit in de omgeving	A4 B1 Houding t.o.v. vormen criminaliteit m.b.t. de omgeving
	Categorie criminaliteit	A1 B2 Risicoperceptie m.b.t. categorieën criminaliteit in de omgeving	A2 B2 Bezorgdheid over categorieën criminaliteit in de omgeving	A3 B2 (Gemeenschaps)acties tegen categorieën criminaliteit in de omgeving	A4 B2 Houding t.o.v. categorieën criminaliteit m.b.t. de omgeving
	Criminaliteit algemeen	A1 B3 Risicoperceptie m.b.t. criminaliteit in de omgeving	A2 B3 Bezorgdheid over criminaliteit in de omgeving	A3 B3 (Gemeenschaps)acties tegen criminaliteit in de omgeving	A4 B3 Houding t.o.v. criminaliteit m.b.t. de omgeving
	Dreiging algemeen	A1 B4 Risicoperceptie m.b.t. onveiligheid in de omgeving	A2 B4 Bezorgdheid over onveiligheid in de omgeving	A3 B4 (Gemeenschaps)acties tegen onveiligheid in de omgeving	A4 B4 Houding t.o.v. onveiligheid m.b.t. de omgeving

Tabel 3 (Vervolg)

Referentieniveau	Component Object	Cognitief	Affectief	Conatief	Normatief
Persoonlijk	Vorm criminaliteit	A5 B1 Risicoperceptie m.b.t. eigen slachtofferschap van vormen criminaliteit	A6 B1 Angst voor persoon-lijke victimisatie (en/gedragingen tegen vormen criminaliteit	A7 B1 Beschermende en ontwijkende criminaliteit	A8 B1 Houding t.o.v. vormen criminaliteit m.b.t. de persoon
	Categorie criminaliteit	A5 B2 Risicoperceptie m.b.t. eigen slachtofferschap van categorieën criminaliteit	A6 B2 Angst voor persoon-lijke victimisatie (en/gedragingen tegen categorieën criminaliteit	A7 B2 Beschermende en ontwijkende gedragingen tegen categorieën criminaliteit	A8 B2 Houding t.o.v. categorieën criminaliteit m.b.t. de persoon
	Criminaliteit algemeen	A5 B3 Risicoperceptie m.b.t. eigen slachtofferschap van criminaliteit	A6 B3 Angst voor persoon-lijke victimisatie (en/gedragingen tegen criminaliteit	A7 B3 Beschermende en ontwijkende gedragingen tegen criminaliteit	A8 B3 Houding t.o.v. criminaliteit m.b.t. de persoon
	Dreiging algemeen	A5 B4 Risicoperceptie m.b.t. de eigen onveiligheid	A6 B4 Angst voor persoon-lijke onveiligheid (en/gedragingen tegen onveiligheid	A7 B4 Beschermende en ontwijkende gedragingen tegen onveiligheid	A8 B4 Houding t.o.v. onveiligheid m.b.t. de persoon

* De typen zijn gelabeld van A1 tot en met A8. De objecten zijn gelabeld van B1 tot en met B4.

2.3 C: Wat is de context waarin veiligheidsbeleving plaatsvindt?

Het derde aspect van veiligheidsbeleving is de context waarin veiligheidsbeleving plaatsvindt. Veiligheidsbeleving kan binnen verschillende geografische contexten ervaren worden (Spithoven, 2017a), zoals het land, de stad, de wijk, de buurt of de (het) straat(blok) waar iemand woont, maar ook binnen een specifieke, locatiegebonden situatie. In de literatuur ligt de nadruk verreweg het meest op veiligheidsbeleving in relatie tot de wijk of buurt (Spithoven, 2018; Pleysier, 2008). Sinds jaar en dag wordt veiligheidsbeleving uitgevraagd met vragen als 'Komt het weleens voor dat u bang bent dat u zelf slachtoffer wordt van criminaliteit in de buurt?' (CBS, 2022: 4).⁴ Om de veiligheidsbeleving binnen een andere context te meten, kan het onderdeel 'in uw buurt' vervangen worden door 'in uw stad', 'in het uitgaansgebied van ...', of juist door een specifieke 'straat' uit de genoemde buurt. Spithoven (2017a) heeft een classificatie ontwikkeld waarin de context waarbinnen veiligheidsbeleving ervaren wordt – de maatschappij, de buurt of de situatie – verbonden wordt met het type veiligheidsbeleving, zoals beschreven in paragraaf 2.1. Zo worden de buurt en maatschappij geschetst als het decor voor de collectieve veiligheidsbeleving. Echter, zoals we hierboven hebben laten zien, kan ook persoonlijke veiligheidsbeleving betrekking hebben op de buurt (zie CBS, 2022). De relatie tussen het type veiligheidsbeleving en de context lijkt daarmee veelzijdiger te zijn dan het classificatieschema van Spithoven (2017a) suggereert. Wij geven er hier dan ook de voorkeur aan om de classificatie van het type beleving en de context waarbinnen veiligheidsbeleving plaatsvindt van elkaar te onderscheiden.

In onze classificatie hanteren we de drie contexten van Spithoven en vullen we die aan met een classificatie voor 'niet nader gespecificeerde' contexten (n.n.g.; zie tabel 4), zoals in de vraag 'Voelt u zich weleens onveilig?' (CBS, 2022: 5). Onzes inziens kan de vraag in relatie tot welke context veiligheidsbeleving plaatsvindt dus op (minstens) vier manieren beantwoord worden: er kan sprake zijn van veiligheidsbeleving binnen een locatie, buurt, maatschappij of niet nader genoemde context. Alle benaderingen van veiligheidsbeleving uit tabel 3 kunnen plaatsvinden in relatie tot deze contexten. Dit brengt ons bij de derde tussenstand van onze geïntegreerde classificatietabel.

4 De context waar veiligheidsbeleving betrekking op heeft, kan sterk verbonden zijn met andere classificaties van veiligheidsbeleving. Zo wordt in deze voorbeeldvraag verwezen naar de persoonlijke veiligheidsbeleving uit par. 2.1.

Tabel 4 *Classificatietabel van type, object en context van veiligheidsbeleving**

Referentieniveau	Object	Component Context	Cognitief	Affectief	Conatief	Normatief
Collectief	Vorm criminaliteit	Situatie	A1 B1 C1	A2 B1 C1	A3 B1 C1	A4 B1 C1
		Buurt	A1 B1 C2	A2 B1 C2	A3 B1 C2	A4 B1 C2
		Maatschappij	A1 B1 C3	A2 B1 C3	A3 B1 C3	A4 B1 C3
		N.n.g.	A1 B1 C4	A2 B1 C4	A3 B1 C4	A4 B1 C4
	Categorie criminaliteit	Situatie	A1 B2 C1	A2 B2 C1	A3 B2 C1	A4 B2 C1
		Buurt	A1 B2 C2	A2 B2 C2	A3 B2 C2	A4 B2 C2
		Maatschappij	A1 B2 C3	A2 B2 C3	A3 B2 C3	A4 B2 C3
		N.n.g.	A1 B2 C4	A2 B2 C4	A3 B2 C4	A4 B2 C4
	Criminaliteit algemeen	Situatie	A1 B3 C1	A2 B3 C1	A3 B3 C1	A4 B3 C1
		Buurt	A1 B3 C2	A2 B3 C2	A3 B3 C2	A4 B3 C2
		Maatschappij	A1 B3 C3	A2 B3 C3	A3 B3 C3	A4 B3 C3
		N.n.g.	A1 B3 C4	A2 B3 C4	A3 B3 C4	A4 B3 C4
	Dreiging algemeen	Situatie	A1 B4 C1	A2 B4 C1	A3 B4 C1	A4 B4 C1
		Buurt	A1 B4 C2	A2 B4 C2	A3 B4 C2	A4 B4 C2
		Maatschappij	A1 B4 C3	A2 B4 C3	A3 B4 C3	A4 B4 C3
		N.n.g.	A1 B4 C4	A2 B4 C4	A3 B4 C4	A4 B4 C4

Door het bos de bomen zien: naar een geïntegreerde en toepasbare classificatie van veiligheidsbeleving

Tabel 4 (Vervolg)

Referentieniveau	Object	Component Context	Cognitief	Affectief	Conatief	Normatief
Persoonlijk	Vorm criminaliteit	Situatie	A5 B1 C1	A6 B1 C1	A7 B1 C1	A8 B1 C1
		Buurt	A5 B1 C2	A6 B1 C2	A7 B1 C2	A8 B1 C2
		Maatschappij	A5 B1 C3	A6 B1 C3	A7 B1 C3	A8 B1 C3
		N.n.g.	A5 B1 C4	A6 B1 C4	A7 B1 C4	A8 B1 C4
	Categorie criminaliteit	Situatie	A5 B2 C1	A6 B2 C1	A7 B2 C1	A8 B2 C1
		Buurt	A5 B2 C2	A6 B2 C2	A7 B2 C2	A8 B2 C2
		Maatschappij	A5 B2 C3	A6 B2 C3	A7 B2 C3	A8 B2 C3
		N.n.g.	A5 B2 C4	A6 B2 C4	A7 B2 C4	A8 B2 C4
	Criminaliteit algemeen	Situatie	A5 B3 C1	A6 B3 C1	A7 B3 C1	A8 B3 C1
		Buurt	A5 B3 C2	A6 B3 C2	A7 B3 C2	A8 B3 C2
		Maatschappij	A5 B3 C3	A6 B3 C3	A7 B3 C3	A8 B3 C3
		N.n.g.	A5 B3 C4	A6 B3 C4	A7 B3 C4	A8 B3 C4
	Dreiging algemeen	Situatie	A5 B4 C1	A6 B4 C1	A7 B4 C1	A8 B4 C1
		Buurt	A5 B4 C2	A6 B4 C2	A7 B4 C2	A8 B4 C2
		Maatschappij	A5 B4 C3	A6 B4 C3	A7 B4 C3	A8 B4 C3
		N.n.g.	A5 B4 C4	A6 B4 C4	A7 B4 C4	A8 B4 C4

* De typen zijn gelabeld van A1 tot en met A8. De objecten zijn gelabeld van B1 tot en met B4. De contexten zijn gelabeld C1 tot en met C4, waarbij n.n.g. verwijst naar niet nader gespecificeerde contexten.

2.4 D: Wat is de temporaliteit van de veiligheidsbeleving?

Het laatste en vierde aspect van veiligheidsbeleving dat wij meenemen in onze classificatie betreft de temporaliteit van de beleving, welke tot nu toe veelal impliciet in eerdere classificaties verwerkt lijkt te zijn. Met temporaliteit doelen we op het moment waar veiligheidsbeleving betrekking op heeft. In hun systematische literatuurreview maken Hart et al. (2022) onderscheid tussen drie temporele benaderingen: reflectief, momenteel en geanticipeerd.

We kunnen vragen hoe veilig iemand zich in het *verleden* heeft gevoeld (reflectief). Dergelijke reflectieve benaderingen kijken naar een periode waarin men veiligheid heeft ervaren (Gray et al., 2008; Pleysier, 2008). Hoe veilig heeft men zich bijvoorbeeld de afgelopen twaalf maanden gevoeld? Hoeveel risico om slachtoffer te worden van criminaliteit schat men in dat zij liepen toen zij 's avonds alleen op straat liepen?

We kunnen ook kijken hoe iemand veiligheid in het *heden* beleeft (momenteel), binnen een concrete situatie (Brands & Spithoven, 2023; Solymosi et al., 2020; Spithoven, 2017a; Solymosi et al., 2015; Pleysier, 2008). Een dergelijke ervaring is per definitie tijds-, locatie- en persoonsgebonden (Engström & Kronkvist, 2021; Solymosi et al. 2020; Spithoven, 2017a). Denk bijvoorbeeld aan de volgende vraag: 'Hoe veilig voelde je je op de plek waar je je nu bevindt, vlak voor het moment dat ik je aansprak?' (Brands et al., 2021). Waar de reflectieve beleving gaat over (een verzameling van) ervaringen uit het verleden, heeft situationele veiligheidsbeleving betrekking op de beleving van een specifiek moment in het heden. Sommige collega's spreken ook wel over *experiential of experienced fear*, waarbij de nadruk gelegd wordt op de alledaagse momenten waarop iemand naar aanleiding van een externe stimulus, bijvoorbeeld een persoon die dreigend overkomt, (on)veiligheid beleeft (Farrall et al., 2007; zie ook Jackson, 2004). Over deze momentele benadering is tot nu toe nog weinig gepubliceerd, in verhouding tot de reflectieve en geanticipeerde temporaliteit (Hart et al., 2022).

Als laatste wordt veiligheidsbeleving onderzocht door respondenten te vragen te anticiperen op hun *toekomstige* veiligheidsgevoel (Gray et al., 2008; Ferraro & LaGrange, 1987b) en dreigingen die nog moeten plaatsvinden. Bijvoorbeeld, hoe veilig zij zich zouden voelen wanneer zij 's nachts buiten alleen in hun buurt zouden zijn (Hart et al., 2022; De Groof, 2006; Hale, 1996), of in een andere buurt waar zij nog nooit geweest zijn.

Tegelijkertijd is de temporaliteit in vraagstellingen vaak niet duidelijk. Bijvoorbeeld, wanneer we voorgaande vraagstelling minimaal veranderen en deelnemers vragen hoe veilig zij zich voelen wanneer zij 's nachts buiten alleen in hun buurt op straat lopen. Deelnemers kunnen daarbij denken aan (een verzameling van) ervaringen uit het verleden, maar ook een inschatting maken hoe veilig ze zich zouden voelen wanneer ze dit zouden doen. Verwoordingen als 'komt het weleens voor dat' of 'hoe vaak ervaart u' kunnen zowel een reflectie als een anticipatie beslaan en kunnen daarom ook gezien worden als niet nader te specificeren in temporaliteit. Wij vullen de classificatie van Hart et al. (2022) daarom aan met een vierde classificatie voor dergelijke vraagstellingen waarin de temporaliteit niet nader gespecificeerd kan worden (n.n.g., zie tabel 5a en 5b).

De temporaliteit beïnvloedt tevens in hoeverre gevraagd kan worden naar de frequentie waarop men de veiligheidsbeleving ervaart, zoals geïntroduceerd en uitgewerkt door Farrall en collega's (1997, zie ook Gray et al., 2008; Jackson, 2006). Hoewel in relatie tot elke benadering van veiligheidsbeleving bevraagd kan worden hoe *intens* men de veiligheidsbeleving ervaart, is de vraag hoe *vaak* men de veiligheidsbeleving ervaart bij uitstek passend bij een reflectieve benadering van veiligheidsbeleving.⁵ Hoe *vaak* voelde iemand zich bijvoorbeeld *het afgelopen jaar* onveilig? (Gray et al., 2011, 2008).

Er zijn kortom vier mogelijke antwoorden op de vraag wat de temporaliteit van veiligheidsbeleving is: de reflectieve, momentele, geanticipeerde en niet nader gespecificeerde temporaliteit. De vier temporele classificaties kunnen gecombineerd worden met vrijwel alle typen, objecten en contexten van veiligheidsbeleving. Er zijn twee uitzonderingen: de momentele temporaliteit is locatiegebonden en kan dus enkel in relatie tot een specifieke locatie ervaren worden (Engström & Kronkvist, 2021; Solymosi et al., 2020; Spithoven, 2017a); hoe beleeft iemand diens veiligheid hier en nu? Gezien deze situationele aard van de beleving op een locatie (Spithoven, 2017a), kan daarnaast de niet nader gespecificeerde temporaliteit niet in relatie tot een locatie ervaren worden.

2.5 Integratie

De literatuur over veiligheidsbeleving blijkt veelzijdig en complex. Wij hebben bestaande classificaties geïntegreerd en aangevuld met nieuwe inzichten uit de literatuur. Samengevat kan men vier vragen stellen, waarmee de aspecten van veiligheidsbeleving geduid kunnen worden:

- A Wat is het type veiligheidsbeleving?
- B Wat is het object van de veiligheidsbeleving?
- C Wat is de context waarbinnen de veiligheidsbeleving plaatsvindt?
- D Wat is de temporaliteit van de veiligheidsbeleving?

Op elke vraag kunnen verschillende antwoorden worden gegeven. Door de vier vragen te beantwoorden, classificeert men de benadering van veiligheidsbeleving. Dit resulteert in 384 unieke benaderingen van de veiligheidsbeleving (zie tabel 5a en 5b, zie ook noot 6 voor de link naar de interactieve tabel op de website van de Universiteit Leiden).

5 Volgens Gray en collega's (zie o.a. Gray et al., 2008) kan veiligheidsbeleving gemeten worden in intensiteit (*hoe veel* zorgen maakt iemand zich) en in frequentie (*hoe vaak* maakt iemand zich zorgen) (Gray et al., 2008). De frequentie kan niet bevraagd worden binnen de momentele temporaliteit. Het is immers niet mogelijk hoe vaak iemand zich *nu* onveilig voelt. Alhoewel het mogelijk zou kunnen zijn om frequentie geanticipeerd te bevragen (hoe vaak zou iemand zich het komend jaar onveilig voelen?) komt dit in de literatuur beperkt voor. Wij raden daarom aan om de frequentie enkel reflectief te bevragen.

Tabel 5a Classificatietabel van veiligheidsbeleving*

Referentie-niveau	Object	Component		Cognitief		Affectief		Momenteel* of n.n.g. [†]	Geanticipeerd	Momenteel* of n.n.g. [†]	Geanticipeerd
		Temporaliteit	Context	Reflectief	Reflectief	Reflectief	Reflectief				
Collectief	Soort criminaliteit	Situatie		A1:B1:C1:D1	A1:B1:C1:D2*	A1:B1:C1:D3	A2:B1:C1:D1	A2:B1:C1:D2*	A2:B1:C1:D3	A2:B1:C1:D2*	A2:B1:C1:D3
		Buurt		A1:B1:C2:D1	A1:B1:C2:D2†	A1:B1:C2:D3	A2:B1:C2:D1	A2:B1:C2:D2†	A2:B1:C2:D3	A2:B1:C2:D2†	A2:B1:C2:D3
		Maatschappij		A1:B1:C3:D1	A1:B1:C3:D2†	A1:B1:C3:D3	A2:B1:C3:D1	A2:B1:C3:D2†	A2:B1:C3:D3	A2:B1:C3:D2†	A2:B1:C3:D3
		N.n.g.		A1:B1:C4:D1	A1:B1:C4:D2†	A1:B1:C4:D3	A2:B1:C4:D1	A2:B1:C4:D2†	A2:B1:C4:D3	A2:B1:C4:D2†	A2:B1:C4:D3
	Categorie criminaliteit	Situatie		A1:B2:C1:D1	A1:B2:C1:D2*	A1:B2:C1:D3	A2:B2:C1:D1	A2:B2:C1:D2*	A2:B2:C1:D3	A2:B2:C1:D2*	A2:B2:C1:D3
		Buurt		A1:B2:C2:D1	A1:B2:C2:D2†	A1:B2:C2:D3	A2:B2:C2:D1	A2:B2:C2:D2†	A2:B2:C2:D3	A2:B2:C2:D2†	A2:B2:C2:D3
		Maatschappij		A1:B2:C3:D1	A1:B2:C3:D2†	A1:B2:C3:D3	A2:B2:C3:D1	A2:B2:C3:D2†	A2:B2:C3:D3	A2:B2:C3:D2†	A2:B2:C3:D3
		N.n.g.		A1:B2:C4:D1	A1:B2:C4:D2†	A1:B2:C4:D3	A2:B2:C4:D1	A2:B2:C4:D2†	A2:B2:C4:D3	A2:B2:C4:D2†	A2:B2:C4:D3
	Criminaliteit algemeen	Situatie		A1:B3:C1:D1	A1:B3:C1:D2*	A1:B3:C1:D3	A2:B3:C1:D1	A2:B3:C1:D2*	A2:B3:C1:D3	A2:B3:C1:D2*	A2:B3:C1:D3
		Buurt		A1:B3:C2:D1	A1:B3:C2:D2†	A1:B3:C2:D3	A2:B3:C2:D1	A2:B3:C2:D2†	A2:B3:C2:D3	A2:B3:C2:D2†	A2:B3:C2:D3
		Maatschappij		A1:B3:C3:D1	A1:B3:C3:D2†	A1:B3:C3:D3	A2:B3:C3:D1	A2:B3:C3:D2†	A2:B3:C3:D3	A2:B3:C3:D2†	A2:B3:C3:D3
		N.n.g.		A1:B3:C4:D1	A1:B3:C4:D2†	A1:B3:C4:D3	A2:B3:C4:D1	A2:B3:C4:D2†	A2:B3:C4:D3	A2:B3:C4:D2†	A2:B3:C4:D3
	Dreiging algemeen	Situatie		A1:B4:C1:D1	A1:B4:C1:D2*	A1:B4:C1:D3	A2:B4:C1:D1	A2:B4:C1:D2*	A2:B4:C1:D3	A2:B4:C1:D2*	A2:B4:C1:D3
		Buurt		A1:B4:C2:D1	A1:B4:C2:D2†	A1:B4:C2:D3	A2:B4:C2:D1	A2:B4:C2:D2†	A2:B4:C2:D3	A2:B4:C2:D2†	A2:B4:C2:D3
		Maatschappij		A1:B4:C3:D1	A1:B4:C3:D2†	A1:B4:C3:D3	A2:B4:C3:D1	A2:B4:C3:D2†	A2:B4:C3:D3	A2:B4:C3:D2†	A2:B4:C3:D3
		N.n.g.		A1:B4:C4:D1	A1:B4:C4:D2†	A1:B4:C4:D3	A2:B4:C4:D1	A2:B4:C4:D2†	A2:B4:C4:D3	A2:B4:C4:D2†	A2:B4:C4:D3

Door het bos de bomen zien: naar een geïntegreerde en toepasbare classificatie van veiligheidsbeleving

Tabel 5a (Vervolg)

Referentie-niveau	Object	Component		Cognitief		Affectief		Momenteel* of n.n.g. [†]	Geanticipeerd
		Temporaliteit	Context	Reflectief		Reflectief			
Persoonlijk	Soort criminaliteit	Situatie		A5:B1:C1:D1		A5:B1:C1:D3		A5:B1:C1:D2*	A6:B1:C1:D3
		Buurt		A5:B1:C2:D1		A5:B1:C2:D3		A5:B1:C2:D2 [†]	A6:B1:C2:D3
		Maatschappij		A5:B1:C3:D1		A5:B1:C3:D3		A5:B1:C3:D2 [†]	A6:B1:C3:D3
		N.n.g.		A5:B1:C4:D1		A5:B1:C4:D3		A5:B1:C4:D2 [†]	A6:B1:C4:D3
Categorie criminaliteit	Situatie			A5:B2:C1:D1		A5:B2:C1:D3		A5:B2:C1:D2*	A6:B2:C1:D3
		Buurt		A5:B2:C2:D1		A5:B2:C2:D3		A5:B2:C2:D2 [†]	A6:B2:C2:D3
		Maatschappij		A5:B2:C3:D1		A5:B2:C3:D3		A5:B2:C3:D2 [†]	A6:B2:C3:D3
		N.n.g.		A5:B2:C4:D1		A5:B2:C4:D3		A5:B2:C4:D2 [†]	A6:B2:C4:D3
Criminaliteit algemeen	Situatie			A5:B3:C1:D1		A5:B3:C1:D3		A5:B3:C1:D2*	A6:B3:C1:D3
		Buurt		A5:B3:C2:D1		A5:B3:C2:D3		A5:B3:C2:D2 [†]	A6:B3:C2:D3
		Maatschappij		A5:B3:C3:D1		A5:B3:C3:D3		A5:B3:C3:D2 [†]	A6:B3:C3:D3
		N.n.g.		A5:B3:C4:D1		A5:B3:C4:D3		A5:B3:C4:D2 [†]	A6:B3:C4:D3
Dreiging algemeen	Situatie			A5:B4:C1:D1		A5:B4:C1:D3		A5:B4:C1:D2*	A6:B4:C1:D3
		Buurt		A5:B4:C2:D1		A5:B4:C2:D3		A5:B4:C2:D2 [†]	A6:B4:C2:D3
		Maatschappij		A5:B4:C3:D1		A5:B4:C3:D3		A5:B4:C3:D2 [†]	A6:B4:C3:D3
		N.n.g.		A5:B4:C4:D1		A5:B4:C4:D3		A5:B4:C4:D2 [†]	A6:B4:C4:D3

* De typen zijn gelabeld van A1 tot en met A8. De objecten zijn gelabeld van B1 tot en met B4. De contexten zijn gelabeld van C1 tot en met C4, waarbij n.n.g. verwijst naar een niet nader gespecificeerde context. De temporaliteit is gelabeld van D1 tot en met D3, waarbij [†] de momentele en ^{*} de momentele en [†] de niet nader gespecificeerde temporaliteit betreft.

Marianne Franken, Jelle Brands, Janne van Doorn & Maarten Kunst

Tabel 5b *Classificatietabel van veiligheidsbeleving**

Referentie-niveau	Object	Component		Conatief		Normatief	
		Temporaliteit	Reflectief	Momenteel* of n.n.g. [†]	Geanticipeerd	Reflectief	Momenteel* of n.n.g. [†]
Collectief	Soort criminaliteit	Situatie	A3:B1:C1:D1	A3:B1:C1:D2*	A3:B1:C1:D3	A4:B1:C1:D1	A4:B1:C1:D2*
		Buurt	A3:B1:C2:D1	A3:B1:C2:D2†	A3:B1:C2:D3	A4:B1:C2:D1	A4:B1:C2:D2†
		Maatschappij	A3:B1:C3:D1	A3:B1:C3:D2†	A3:B1:C3:D3	A4:B1:C3:D1	A4:B1:C3:D2†
		N.n.g.	A3:B1:C4:D1	A3:B1:C4:D2†	A3:B1:C4:D3	A4:B1:C4:D1	A4:B1:C4:D2†
	Categorie criminaliteit	Situatie	A3:B2:C1:D1	A3:B2:C1:D2*	A3:B2:C1:D3	A4:B2:C1:D1	A4:B2:C1:D2*
		Buurt	A3:B2:C2:D1	A3:B2:C2:D2†	A3:B2:C2:D3	A4:B2:C2:D1	A4:B2:C2:D2†
		Maatschappij	A3:B2:C3:D1	A3:B2:C3:D2†	A3:B2:C3:D3	A4:B2:C3:D1	A4:B2:C3:D2†
		N.n.g.	A3:B2:C4:D1	A3:B2:C4:D2†	A3:B2:C4:D3	A4:B2:C4:D1	A4:B2:C4:D2†
	Criminaliteit algemeen	Situatie	A3:B3:C1:D1	A3:B3:C1:D2*	A3:B3:C1:D3	A4:B3:C1:D1	A4:B3:C1:D2*
		Buurt	A3:B3:C2:D1	A3:B3:C2:D2†	A3:B3:C2:D3	A4:B3:C2:D1	A4:B3:C2:D2†
		Maatschappij	A3:B3:C3:D1	A3:B3:C3:D2†	A3:B3:C3:D3	A4:B3:C3:D1	A4:B3:C3:D2†
		N.n.g.	A3:B3:C4:D1	A3:B3:C4:D2†	A3:B3:C4:D3	A4:B3:C4:D1	A4:B3:C4:D2†
	Dreiging algemeen	Situatie	A3:B4:C1:D1	A3:B4:C1:D2*	A3:B4:C1:D3	A4:B4:C1:D1	A4:B4:C1:D2*
		Buurt	A3:B4:C2:D1	A3:B4:C2:D2†	A3:B4:C2:D3	A4:B4:C2:D1	A4:B4:C2:D2†
		Maatschappij	A3:B4:C3:D1	A3:B4:C3:D2†	A3:B4:C3:D3	A4:B4:C3:D1	A4:B4:C3:D2†
		N.n.g.	A3:B4:C4:D1	A3:B4:C4:D2†	A3:B4:C4:D3	A4:B4:C4:D1	A4:B4:C4:D2†

Door het bos de bomen zien: naar een geïntegreerde en toepasbare classificatie van veiligheidsbeleving

Tabel 5b (Vervolg)

Referentie-niveau	Object	Component		Normatief		Momenteel* of Geanticipeerd n.n.g. [†]	Geanticipeerd
		Temporaliteit	Conatief	Reflectief	Reflectief		
Persoonlijk	Soort criminaliteit	Situatie	A7:B1:C1:D1	A7:B1:C1:D2*	A7:B1:C1:D3	A8:B1:C1:D2*	A8:B1:C1:D3
		Buurt	A7:B1:C2:D1	A7:B1:C2:D2†	A7:B1:C2:D3	A8:B1:C2:D2†	A8:B1:C2:D3
		Maatschappij	A7:B1:C3:D1	A7:B1:C3:D2†	A7:B1:C3:D3	A8:B1:C3:D2†	A8:B1:C3:D3
		N.n.g.	A7:B1:C4:D1	A7:B1:C4:D2†	A7:B1:C4:D3	A8:B1:C4:D2†	A8:B1:C4:D3
Categorie criminaliteit	Situatie	Situatie	A7:B2:C1:D1	A7:B2:C1:D2*	A7:B2:C1:D3	A8:B2:C1:D2*	A8:B2:C1:D3
		Buurt	A7:B2:C2:D1	A7:B2:C2:D2†	A7:B2:C2:D3	A8:B2:C2:D2†	A8:B2:C2:D3
		Maatschappij	A7:B2:C3:D1	A7:B2:C3:D2†	A7:B2:C3:D3	A8:B2:C3:D2†	A8:B2:C3:D3
		N.n.g.	A7:B2:C4:D1	A7:B2:C4:D2†	A7:B2:C4:D3	A8:B2:C4:D2†	A8:B2:C4:D3
Criminaliteit algemeen	Situatie	Situatie	A7:B3:C1:D1	A7:B3:C1:D2*	A7:B3:C1:D3	A8:B3:C1:D2*	A8:B3:C1:D3
		Buurt	A7:B3:C2:D1	A7:B3:C2:D2†	A7:B3:C2:D3	A8:B3:C2:D2†	A8:B3:C2:D3
		Maatschappij	A7:B3:C3:D1	A7:B3:C3:D2†	A7:B3:C3:D3	A8:B3:C3:D2†	A8:B3:C3:D3
		N.n.g.	A7:B3:C4:D1	A7:B3:C4:D2†	A7:B3:C4:D3	A8:B3:C4:D2†	A8:B3:C4:D3
Dreiging algemeen	Situatie	Situatie	A7:B4:C1:D1	A7:B4:C1:D2*	A7:B4:C1:D3	A8:B4:C1:D2*	A8:B4:C1:D3
		Buurt	A7:B4:C2:D1	A7:B4:C2:D2†	A7:B4:C2:D3	A8:B4:C2:D2†	A8:B4:C2:D3
		Maatschappij	A7:B4:C3:D1	A7:B4:C3:D2†	A7:B4:C3:D3	A8:B4:C3:D2†	A8:B4:C3:D3
		N.n.g.	A7:B4:C4:D1	A7:B4:C4:D2†	A7:B4:C4:D3	A8:B4:C4:D2†	A8:B4:C4:D3

* De typen zijn gelabeld van A1 tot en met A8. De objecten zijn gelabeld van B1 tot en met B4. De contexten zijn gelabeld van C1 tot en met C4, waarbij n.n.g. verwijst naar een niet nader gespecificeerde context. De temporaliteit is gelabeld van D1 tot en met D3, waarbij * de momentele en † de niet nader gespecificeerde temporaliteit betreft.

3 De classificatie van veiligheidsbeleving als hulpmiddel

Waar in de vorige paragrafen de nadruk lag op het integreren van literatuur tot een classificatie en bijbehorende classificatietabel, willen wij ons hierna richten op de vraag waarvoor we zo'n classificatie nu precies kunnen gebruiken. Het gebruik van de classificatie betreft het beantwoorden van de vier hierboven genoemde vragen om de veiligheidsbeleving te duiden. Afhankelijk van het doel van de gebruiker heeft de classificatie verscheidene toepassingen. Daarbij maken we onderscheid tussen twee doelgroepen: onderzoekers en beleidsmakers.

3.1 Hoe kunnen onderzoekers de classificatie van veiligheidsbeleving gebruiken?

Voor onderzoekers biedt de classificatie volgens ons ten minste vier mogelijke toepassingen. Ten eerste biedt de classificatie handvatten voor het opzetten van nieuw onderzoek. Met behulp van de classificatie kunnen onderzoekers gericht bepalen welke benadering(en) van veiligheidsbeleving men zou willen belichten in hun onderzoek (bijv. in aspect A, B, C of D). Vervolgens kunnen met behulp van de classificatietabel vraagstellingen worden bedacht die passen bij onderzoek naar deze benadering(en) van veiligheid.⁶

Ten tweede biedt de classificatie de mogelijkheid om inzicht te krijgen in de benadering(en) van veiligheidsbeleving die in eerder onderzoek zijn gebruikt. Om dit te achterhalen, kunnen de vier vragen beantwoord worden. Zo kan voor een gebruikte vraagstelling in een onderzoek nagegaan worden op welke benadering van veiligheidsbeleving deze vraagstelling betrekking heeft. Zo kan ook geïdentificeerd worden waar in de classificatietabel deze ingedeeld kan worden. Dat geeft een beeld van de bijdrage van een onderzoek op het gebied van veiligheidsbeleving, maar kan ook inspiratie bieden voor nieuw onderzoek.

Wij illustreren deze toepassingen graag aan de hand van een eerder artikel uit *Tijdschrift voor Veiligheid*, van Smulders, Spooren en Kolthoff (2016) over hun onderzoek naar de relatie tussen twittergebruik door de wijkagent en de veiligheidsbeleving van de burger. In het artikel ligt de focus op de affectieve en cognitieve veiligheidsbeleving. Twee vraagstellingen ('Voelt u zich weleens onveilig (in uw eigen buurt)?' en 'Voelt u zich vaak, soms of zelden onveilig (in uw eigen buurt)?') suggereren dat hun onderzoek zich richt op een persoonlijke affectieve beleving van een algemene dreiging van onveiligheid. Dit wordt bevraagd in relatie tot de buurt en een niet nader gespecificeerde context. Daarbij blijft onzeker of iemand nu wel of niet aan diens buurt denkt wanneer men de vraag beantwoordt, waardoor wij de context classificeren als n.n.g. De temporaliteit is in de eerste vraag niet nader te specificeren, terwijl de tweede een reflectie op de frequentie van gevoelens lijkt te betreffen. Een andere vraagstelling ('Hoe groot denkt u dat de kans is dat u het komend jaar zelf slachtoffer wordt van inbraak in uw woning/mishandeling/diefstal van uw portemonnee?') heeft betrekking op een cognitieve persoonlijke geanticiperde beleving van slachtofferschap van typen criminaliteit. De context

6 Op www.universiteitleiden.nl/stadscriminoloog vindt u een interactieve variant van deze tabel. Daar is elke benadering in de classificatietabel voorzien van een voorbeeldvraag. De voorbeeldvraag kan naar eigen behoefte (bijv. op object en/of context) aangepast worden.

waarin deze beleving plaatsvindt, wordt niet nader gespecificeerd, alhoewel een woninginbraak een vaste locatie zal hebben. Kortom, de vragen uit dit onderzoek hebben betrekking op de volgende drie benaderingen van veiligheidsbeleving: de persoonlijke affectieve beleving van de dreiging van onveiligheid welke niet nader gespecificeerd is in context en temporaliteit; de geanticipeerde persoonlijke affectieve beleving van de dreiging van onveiligheid binnen een niet nader gespecificeerde context, en de geanticipeerde persoonlijke cognitieve beleving van de dreiging van vormen van criminaliteit, binnen de niet nader gespecificeerde context (cellen A6-B4-C4-D2, A6-B4-C4-D1 en A5-B1-C4-D3 in tabel 5a).

Ten derde kunnen, op basis van voorgaande toepassingen, benaderingen met elkaar vergeleken worden. Indien de benaderingen van veiligheidsbeleving overeenkomen, zouden vraagstellingen geleend kunnen worden of resultaten vergeleken kunnen worden. Wie geïnteresseerd is in fruitbomen dient immers niet naar den-nenappels te zoeken, noch te vragen.

Een vierde toepassing van de classificatie betreft het genereren van een kennisbeeld. Wanneer veel beschikbare kennisdocumenten over veiligheidsbeleving worden geclassificeerd, zoals beschreven in toepassing 2, kan geïdentificeerd worden over welke benaderingen van veiligheidsbeleving kennis beschikbaar is. Waar weten we al veel over, maar nadrukkelijk ook, waar zitten nog gaten in een kennisbeeld? Weten we bij wijze van spreken voldoende over het hele bos, of enkel erg veel over sparren?

Een voorbeeld van een vergelijkbare toepassing wordt gebruikt in een systematische literatuurreview van Hart et al. (2022). In hun overzicht van de *fear of crime*-literatuur van de afgelopen 25 jaar maken zij onderscheid naar methoden, populatie en (op enkele hoofdlijnen) benaderingen van veiligheidsbeleving. Zo benoemen zij dat de meeste onderzoeken zich richten op de persoonlijke affectieve beleving en dat met name de reflectieve temporaliteit wordt onderzocht. Slechts 1% van de door hen geïncludeerde studies betrof de momentele veiligheidsbeleving. Hoewel Hart et al. (2022) een belangrijke eerste stap zetten richting een kennisbeeld van de veiligheidsbeleving, menen wij dat hun overzicht nog te veel op hoofdlijnen zit. Met behulp van onze classificatie zou een concreter, gedetailleerder overzicht verkregen kunnen worden van de huidige kennis over veiligheidsbeleving, dat visueel kan worden weergegeven door de classificatietabel. Een dergelijk kennisbeeld hoeft niet alle literatuur van de afgelopen decennia wereldwijd te beslaan en zou zich bijvoorbeeld ook tot de Nederlandse of Belgische context kunnen beperken.

3.2 Hoe kunnen beleidsmakers de classificatie van veiligheidsbeleving gebruiken?

De classificatie kan ook door beleidsmakers en praktijkprofessionals gebruikt worden. Hoe ze dit kunnen doen, lichten we toe aan de hand van een fictief veiligheidsvraagstuk. Stel dat er in een bepaalde stad signalen zijn dat de burger zich meer bezighoudt met mogelijk slachtofferschap van aanranding in de binnenstad. Wij trachten het vraagstuk nader te duiden met behulp van de vier vragen uit onze classificatie. A. Wat wordt er ervaren? Uit een nadere blik op het vraagstuk blijkt dat men de kans hoog inschat dat men, zowel persoonlijk als collectief voor vrouwen, slachtoffer wordt van aanranding. B. Wat is het object van de veiligheidsbeleving? Men blijkt zich specifiek bezig te houden met één soort criminaliteit, name-

lijk aanranding. C. Wat is de context waarin de veiligheidsbeleving plaatsvindt? Dit vraagstuk lijkt zich met name af te spelen in relatie tot de binnenstad. D. Wat is de temporaliteit waarin de veiligheidsbeleving wordt bevraagd? Men anticipeert op mogelijk slachtofferschap en reflecteert op de toegenomen risico's op aanranding in de afgelopen maand. Met behulp van de classificatie kan het vraagstuk dus geïdentificeerd worden als een geanticipeerde cognitieve beleving van zowel collectief als persoonlijk slachtofferschap van aanranding, met name in een deel van de stad.

Wanneer globaal duidelijk is welke benaderingen van veiligheidsbeleving in het vraagstuk spelen, kan de classificatie een volgend doel dienen. Vervolgens kunnen namelijk de aard, omvang en urgentie van het vraagstuk beter beoordeeld worden door het *vraagstuk te spiegelen aan bestaande kennis*. Heeft in het verleden bijvoorbeeld een soortgelijk vraagstuk gespeeld? Wat weten we over de veiligheidsbeleving destijds, en (hoe) zou dergelijke kennis ons nu bij kunnen staan? Dit helpt het probleem beter te begrijpen en nader te duiden.

Om het vraagstuk af te zetten tegen beschikbare kennis dient eerst bepaald te worden in hoeverre de benaderingen van veiligheidsbeleving (op hoofdlijnen) overeenkomen. Kortom, heb je kennis over de juiste benaderingen van veiligheidsbeleving, of vergelijk je appelbomen met perenbomen? Daarvoor vergelijkt men de veiligheidsbeleving uit het vraagstuk met vraagstukken die in het verleden gespeeld hebben, door voor beide te achterhalen wat er wordt ervaren, in relatie tot welke objecten, binnen welke contexten en in welke temporaliteit. Heeft zich eerder een soortgelijk vraagstuk omtrent slachtofferschap van aanranding voorgedaan, zoals in ons fictieve voorbeeld? Wanneer de veiligheidsbeleving in de vraagstukken op hoofdlijnen overeenkomen, kunnen de situaties vergeleken worden om er zo mogelijk lering uit te trekken. Zo kan in ons fictieve voorbeeld de gemeente achterhalen hoe het soortgelijke vraagstuk enkele jaren geleden is verlopen. Hoe is er gereageerd op de situatie die in het verleden gespeeld heeft? Is er geëvalueerd hoe succesvol deze reactie was (verbeterde de veiligheidsbeleving), en geeft deze aanleiding voor eenzelfde reactie? Of juist helemaal niet?

Het is ook goed mogelijk dat de classificatie zichtbaar maakt dat het niet mogelijk is om het vraagstuk te vergelijken met vraagstukken die in het verleden gespeeld hebben, of dat de informatie gedateerd is en een 'update' wenselijk is. Het kan dan raadzaam zijn om ook en meer onderzoekend op te treden, en met de doelgroep in gesprek te gaan. Waar liggen de problemen exact en hoe is men geholpen? In dergelijke situaties kan de classificatie handvatten geven voor passend nader onderzoek naar de veiligheidsbeleving, zoals beschreven in de eerste toepassing in paragraaf 3.1.

Tot slot kan de classificatie door de praktijk gebruikt worden om een gebiedsgericht inventarisatie te maken van vraagstukken. Hiervoor kan men met behulp van de vier classificatievragen vraagstuk na vraagstuk achterhalen over welke veiligheidsbeleving zij spreken. Wanneer vele maatschappelijke vraagstukken op deze wijze geclassificeerd worden, ontstaat namelijk een overzicht van de problematiek die veelal speelt in de regio, en van alle (soorten) beschikbare informatie hierover. Lijkt de problematiek zich bijvoorbeeld vooral te richten op bepaalde vormen van veiligheidsbeleving? Dit kan beleidsvoerende partijen helpen inzicht te krijgen in de vor-

men van veiligheidsbeleving die verbetering vergen. Hier kan vervolgens gericht beleid voor gevormd worden.

4 Tot besluit

Een blik op de literatuur maakte in dit artikel duidelijk dat er niet altijd overeenstemming is over wat de beleving van veiligheid is (zie ook Van Noije & Iedema, 2018). Veiligheidsbeleving is een containerbegrip dat betrekking heeft op veel verschillende vormen van (on)veiligheid (Eysink Smeets, 2018; Pleysier, 2008). Voor wie (wetenschappelijk of maatschappelijk) aan de slag wil met veiligheidsbeleving, bieden classificaties een belangrijk houvast (De Groof, 2006). Het doel van het onderhavige artikel was te komen tot een integratie van de verschillende bestaande classificaties, deze te verwerken tot een handzame classificatie(tabel), en te illustreren hoe onderzoekers en beleidsmakers deze geïntegreerde classificatie kunnen gebruiken binnen hun werkzaamheden.

Op basis van de literatuur identificeerden wij vier aspecten waarop veiligheidsbeleving geclassificeerd kan worden: het type beleving, het object van de beleving, de context waarbinnen de beleving plaatsvindt, en de temporaliteit van de beleving (zie o.a. Hart et al., 2022; Spithoven, 2017a; Hale, 1996; Ferraro & LaGrange, 1987a; Dubow et al., 1979). Wij vatten de classificatie samen in vier vragen en integreerden de aspecten in één classificatietabel, bestaande uit 384 unieke, classificeerbare benaderingen van veiligheidsbeleving. Hiermee werd een groot, divers bos van benaderingen van veiligheidsbeleving in kaart gebracht. Door de mogelijkheid te scheppen om veiligheidsbeleving te classificeren wordt tevens getracht de complexiteit behapbaar te maken en de mogelijkheid te scheppen om benaderingen stapsgewijs te identificeren. Zo kunnen door het bos heen de individuele bomen gezien worden.

Op basis van onze uiteenzetting zou gesteld kunnen worden dat wie veiligheidsbeleving in haar volledigheid wil begrijpen, alle benaderingen zou moeten onderzoeken. Een blik op de literatuur leert ons bovendien dat elke benadering daarbij vaak ook nog eens door middel van meerdere vragen wordt onderzocht, om een goed beeld te vormen van het probleem (Pleysier, 2008; Hale, 1996). Het vormen van een volledig beeld van veiligheidsbeleving is dan ook een hele klus. Hoewel dit binnen de literatuur een mooi streven is, zal dit wat betreft (lokale) maatschappelijke vraagstukken niet haalbaar zijn. Tegelijkertijd zal het voor vraagstukken en/of kennisvragen meestal volstaan om vraagstukken of onderzoeken op hoofdlijnen te identificeren en informatie te verzamelen van één of meer van deze benaderingen (Hale, 1996).

De classificatie vormt een hulpmiddel voor wie, als onderzoeker of beleidsmaker, informatie wil achterhalen over (één of meer) benaderingen van veiligheidsbeleving. Zo kan bestaand onderzoek met behulp van de classificatie geduid worden. De classificatietabel biedt bovendien handvatten voor nieuw onderzoek (zie ook het stappenplan van Vanderveen (2006: 317-318)). Daarnaast is de classificatie een hulpmiddel voor wie eerste stappen wil ondernemen wanneer een vraagstuk speelt, zoals het vergelijken van een maatschappelijk vraagstuk met informatie

over eerdere vraagstukken met eenzelfde benadering(en) van veiligheidsbeleving om extra inzicht over het vraagstuk te verwerven. Tevens kan de classificatie worden toegepast op een veelheid aan kennisdocumenten of vraagstukken, om overzicht in de informatie te creëren. Welke veiligheidsbeleving komt al veel aan bod en welke minder? Een dergelijk overzicht van de informatie over veiligheidsbeleving is bovendien dynamisch, waarbij toekomstige nieuwe informatie met behulp van de classificatie toegevoegd kan worden aan het informatieoverzicht. Zo kan gewerkt worden naar een groeiend, omvattend beeld van veiligheidsbeleving – een encyclopedie van het hele bos.

Daarbij moet genoemd worden dat dit artikel geenszins pretendeert dé manier te hebben om het complexe fenomeen veiligheidsbeleving in kaart te brengen. Naarmate de literatuur over veiligheidsbeleving groeit, kan ook deze classificatie zich verder ontwikkelen. Daarnaast dient opgemerkt te worden dat het onderhavige artikel niet tracht te adviseren over te gebruiken methoden van onderzoek naar veiligheidsbeleving. Men dient naast de duiding van veiligheidsbeleving aan de hand van deze classificatie bijvoorbeeld zelf een oordeel te vellen over de populatie waaronder men veiligheidsbeleving wil onderzoeken en welke methoden men hiervoor wil gebruiken. Het artikel heeft ook niet tot doel de veiligheidsbeleving te verklaren. Verklarende factoren die men kan onderzoeken, zoals kenmerken van de buurt, zijn niet in deze tabel meegenomen. De classificatie is wel toepasbaar gemaakt voor een breed scala aan onderzoeken, ongeacht bijvoorbeeld de populatie en methode. Tevens kan de resulterende classificatie van veiligheidsbeleving richting bieden voor te onderzoeken verklarende factoren van veiligheidsbeleving. De classificatie had tot slot als doel veiligheidsbeleving overzichtelijk te classificeren op de vier belangrijkste aspecten. Het was dan ook niet de focus van het artikel om elke classificatie van elk aspect in zijn volledigheid te verwerken in onze classificatie(tabel). Zo kan men vele contexten schetsen tussen de hiergenoemde contexten locatie, buurt en maatschappij, zoals straten in buurten, wijken in steden en steden zelf. Ook de vorm van criminaliteit welke object is van veiligheidsbeleving zou verder uitgesplitst kunnen worden, in bijvoorbeeld de verscheidene delicten waarin de gebruiker geïnteresseerd is. Bovendien kunnen de aspecten elkaar beïnvloeden. Zo kan de temporaliteit sommige contexten uitsluiten. Net als in een echt bos staan alle bomen met elkaar in verbinding. Dit artikel had echter niet tot doel om deze connecties volledig in kaart te brengen, maar beperkte zich tot de belangrijkste verbindingen.

Het huidige artikel trachtte met name de conceptuele complexiteit te vatten in één classificatie, weergegeven in vier vragen en één handzame classificatietabel, die tevens verscheidene toepassingen hebben. Deze classificatie en de bijbehorende classificatietabel bieden wat ons betreft dan ook vooral een uitvalsbasis voor wie met vraagstukken omtrent veiligheidsbeleving aan de slag wil gaan. We nodigen eenieder uit de classificatie en de classificatietabel uit te breiden of aan te passen, al naargelang de onderhanden vraagstukken.

Door het bos de bomen zien: naar een geïntegreerde en toepasbare classificatie van veiligheidsbeleving

Literatuur

- Bohlmeijer, L. (2021, 17 december) Nederland is veiliger dan ooit en toch voelt dat niet zo. Deze criminoloog legt uit hoe dat komt. *De Correspondent*. <https://decorrespondent.nl/13011/nederland-is-veiliger-dan-ooit-en-toch-voelt-dat-niet-zo-deze-criminoloog-legt-uit-hoe-dat-komt/917181196272-50b3e41b>
- Brands J. & R. Spithoven (2023) Angst voor slachtofferschap van criminaliteit?: Grip krijgen op de complexiteit tussen situationele angst voor slachtofferschap van criminaliteit en algemene onveiligheidsbeleving. In: J. van Doorn, J. Brands, M.J.J. Kunst, E.R. Muller, A. Pemberton & L. van Reemst (red.), *Slachtoffers: onderzoek, beleid en praktijk. Handboeken Veiligheid* (pp. 705-726). Deventer: Wolters Kluwer.
- Brands, J., J. van Doorn & R. Spithoven (2021) Supplemental safety? Exploring experienced safety in relation to other qualities of successful public spaces. *Journal of Urban Design*, 26(1), 59-74. doi.org/10.1080/13574809.2020.1819781
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (z.d.) *Veiligheidsmonitor*. www.cbs.nl/nl-nl/maatschappij/veiligheid-en-recht/veiligheidsmonitor
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2022) *Vragenlijst Veiligheidsmonitor 2021*. www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2022/09/veiligheidsmonitor-2021
- De Donder, L., T. Buffel, S. Dury, N. De Witte & D. Verté (2013) Perceptual quality of neighbourhood design and feelings of unsafety. *Ageing & Society*, 33, 917-937. doi.org/10.1017/S0144686X12000207
- De Groof, S. (2006) Het (on)grijpbare onveiligheidsgevoel Een exploratie van de structuur binnen het onveiligheidsconcept van mannen en vrouwen. *Tijdschrift voor Criminologie*, 48(1), 19-34.
- Dubow, F., E. McCabe & G. Kaplan (1979) *Reactions to crime: a critical review of the literature*. National Institute of Law Enforcement and Criminal Justice, U.S Department of Justice.
- Engström, A. & K. Kronkvist (2021) Examining experiential fear of crime using STUNDA: Findings from a smartphone-based experience methods study. *European Journal of Criminology*, 00(0), 1-19. doi.org/10.1177/14773708211035301
- Eysink Smeets, M.W.B. (2018) Waarom het onderzoek naar veiligheidsbeleving een nieuwe impuls nodig heeft. *Justitiële verkenningen*, 6, 8-24. doi.org/10.5553/JV/016758502018044006001
- Eysink Smeets, M. (2021). *Fear drop and fear change. Perceptions of security in the 21st century: their formation, trends, and impact in society* (diss. Cardiff University).
- Farrall, S., J. Bannister, J. Ditton & E. Gilchrist (1997) Questioning the measurement of the 'fear of crime': findings from a major methodological study. *The British Journal of Criminology*, 37(4), 658-679. doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjc.a014203
- Farrall, S., E. Gray & J. Jackson (2007) Theorising the fear of crime: the cultural and social significance of insecurities about crime. [Working Paper]
- Ferraro, K.F. & R.L. LaGrange (1987a) The measurement of fear of crime. *Sociological inquiry*, 57(1), 70-101.
- Ferraro, K.F. & R.L. LaGrange (1987b) The elderly's fear of crime a critical examination of the research. *Research on aging*, 9(3), 372-391.
- Gabriel, U. & W. Greve (2003) The psychology of fear of crime: conceptual and methodological perspectives. *British Journal of Criminology*, 43, 600-614.
- Gray, E., J. Jackson & S. Farrall (2008) Reassessing the fear of crime. *European Journal of Criminology*, 5(3), 363-380. doi.org/10.1177/1477370808090834
- Hale, C. (1996) Fear of crime: a review of the literature. *International Review of Victimology*, 4, 79-150.

Marianne Franken, Jelle Brands, Janne van Doorn & Maarten Kunst

- Hart, T.C., M. Chataway & J. Mellberg (2022) Measuring fear of crime during the past 25 years: A systematic quantitative literature review. *Journal of Criminal Justice*, 82, 1-11. doi.org/10.1016/j.jcrimjus.2022.1
- Jackson, J. (2004) Experience and expression: social and cultural significance in the fear of crime. *British Journal of Criminology*, 44(6), 946-966.
- Jackson, J. (2006) Validating new measures of the fear of crime. *International Journal of Social Research Methodology*, 8(4), 297-315.
- Jackson, J. (2009) A psychological perspective on vulnerability in the fear of crime. *Psychology, Crime & Law*, 15(4), 365-390. doi.org/10.1080/10683160802275797
- Jackson, J. (2011) Revisiting risk sensitivity in the fear of crime. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 48(4), 513-537. doi.org/10.1177/0022427810395146
- Kamphuis, L. (2021, 18 mei) Sleutelbos in de hand en telefoon dichtbij. Meerderheid jonge vrouwen gaat liever niet alleen in het donker over straat. *Eenvandaag*. <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/sleutelbos-in-de-hand-en-telefoon-dichtbij-meerderheid-jonge-vrouwen-gaat-liever-niet-alleen-in-het-donker-over-straat/>
- Lee, M. (2001) The genesis of 'fear of crime'. *Theoretical Criminology*, 5(4), 467-485.
- Noije, L. van & J. Iedema (2018) Hét gevoel van onveiligheid bestaat niet. *Justitiële verkenningen*, 44(6), 25-46. doi.org/10.5553/JV/016758502018044006002
- Pain, R. (2000) Place, social relations and the fear of crime: a review. *Progress in Human Geography*, 24(3), 365-387.
- Pain, R., R. MacFarlane, K. Turner & S. Gill (2006) 'When, where, if, and but': qualifying GIS and the effect of streetlighting on crime and fear. *Environment and Planning*, 38, 2055-2074. doi.org/10.1068/a38391
- Pleysier, S. (2008). 'Angst voor criminaliteit' onderzocht: De brede schemerzone tussen alledaagse realiteit en irrationeel fantoom (diss. Leuven). Leuven institute of Criminology.
- Rader, N. (2004) The Threat of Victimization: A Theoretical Reconceptualization of Fear of Crime. *Sociological Spectrum*, 24(6), 689-704. doi.org/10.1080/02732170490467936
- Rader, N.E., D.C. May & S. Goodrum (2007) An empirical assessment of the 'threat of victimization: considering fear of crime, perceived risk, avoidance, and defensive behaviors. *Sociological Spectrum*, 27(5), 475-505. doi.org/10.1080/02732170701434591
- Solymosi, R., K. Bowers & T. Fujiyama (2015) Mapping fear of crime as a context-dependent everyday experience that varies in space and time. *Legal and Criminological Psychology*, 20, 193-211. doi.org/10.1111/lcrp.12076
- Solymosi, R., D. Buil-Gil, L. Vozmediano & I. Sousa Guedes (2020) Towards a place-based measure of fear of crime: a systematic review of app-based and crowdsourcing approaches. *Environment and Behavior*, 00(0), 1-32. doi.org/10.1177/0013916520947114
- Spithoven, R. (2017a) *Keeping trouble at a safe distance. Unravelling the significance of 'the fear of crime'* (diss. Amsterdam, VU). Eleven International Publishing.
- Spithoven, R. (2017b) Verstoorde veiligheidsbeleving. In gesprek met buurtbewoners over de 'onveiligheid' in hun buurt naar aanleiding van gestegen 'gevoelens van onveiligheid'. *Tijdschrift voor Veiligheid*, 16(4), 3-23. doi.org/10.5553/tvv/187279482017016004001
- Spithoven, R. (2018) Graven naar de wortels van onveiligheidsgevoelens: resultaten van een onderzoek in twaalf buurten. *Justitiële verkenningen*, 44(6), 47-62. doi.org/10.5553/JV/016758502018044006003
- Van den Herrewegen, E. (2011) *Constructies en bronnen van veiligheidsbeleving bij burgers: Naar een andere benadering van een relatief fenomeen* (diss. Gent). Universiteit Gent.

Door het bos de bomen zien: naar een geïntegreerde en toepasbare classificatie van veiligheidsbeleving

Vanderveen, G. (2006). *Interpreting Fear, Crime, Risk and Unsafety* (diss. Rotterdam). Boom Juridische uitgevers.